

1. מפלגת עוצמה יהודית

2. השר לביטחון לאומי, חה"כ איתמר בן גביר

שניהם באמצעות עו"ד זאב וולף ו/או עו"ד דוד בבלי

מרחוב רועי קליין 21 בית שמש

טלפון: 054-8112044 ; פקס: 077-5558505

דוא"ל: zeevwolf.law@gmail.com

המבקשים

נגד

**1. סאמי אבו שחאדה – יו"ר מפלגת בל"ד ומתמודד מס' 3
ברשימה המשותפת**

2. היועצת המשפטית לממשלה

על-ידי פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים

שדרות וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן-גוריון

טלפון: 073-392-5422 ; פקס: 02-6467011

המשיבים

עמדה מטעם היועצת המשפטית לממשלה

1. בהתאם להחלטת יו"ר ועדת הבחירות, כב' המשנה לנשיא נ' סולברג, מוגשת בזאת עמדה מטעם היועצת המשפטית לממשלה ביחס לבקשת הפסילה שבכותרת.

2. עניינו של ההליך בבקשת המבקשים כי ועדת הבחירות המרכזית (להלן: **ועדת הבחירות**) לא תאשר את התמודדותו של המשיב 1 (להלן: **המשיב**) בבחירות לכנסת ה-26. זאת, בהתאם לסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, וסעיפים 63 ו-63א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (סעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת) ותמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל (סעיף 7א(א)(3) לחוק-יסוד: הכנסת). להשלמת התמונה יוער כי המשיב הוא מספר 3 ברשימה המשותפת מטעם מפלגת בל"ד, וכי תלויות ועומדות בפני ועדת הבחירות שתי בקשות נוספות – האחת, לפסילת הרשימה המשותפת כולה (פ"ר 6/26) והשנייה לפסילת "רשימת בל"ד" (פ"ר 10/26).

א. על הזכות להתמודד בבחירות

3. הזכות להתמודד בבחירות לבית המחוקקים היא בין זכויות היסוד החוקתיות החשובות והמכריעות ביותר במשטר דמוקרטי. בסיסה הרעיוני הוא עקרון השוויון הפוליטי. זוהי "זכות יסוד מדינית, אשר באים בה לידי ביטוי רעיון השוויון, חירות הביטוי וחופש ההתאגדות, ומכאן כי זכות זו היא מן הסימנים המובהקים של חברה דמוקרטית", ראו דברי כבוד הנשיא מ' שמגר בפסק דינו בע"ב 2/84, 3/84 **ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת העשרה**, פ"ד לט(2) 225 (1985) (להלן: **פרשת ניימן הראשונה**), בעמוד 264 ; וכן ראו רע"א 7504/95, 7793 **יאסין נ' רשם המפלגות**, פ"ד נ(2) 45 (1996) (להלן: **עניין יאסין**), מפי כבוד הנשיא ברק, בעמ' 60-61 (2003). לעניין זה ראו את דבריו של כבוד

השופט לוי בבג"ץ 11243/02 פייגלין נ' יו"ר ועדת הבחירות, פ"ד נו(4) 145, 156 (2003), כדלקמן:

"טול מאדם או מקבוצת אנשים את הזכות להיבחר, ושללת מהם את הזכות לתת ביטוי להשקפה פוליטית שהם גיבשו, ואף את הזכות להשתתף בעיצוב פניו של השלטון ולהשפיע על מהלכיו."

4. הזכות להתמודד בבחירות לכנסת מעוגנת בספר החוקים הישראלי בסעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, הקובע כי ככלל, **"כל אזרח ישראלי שביום הגשת רשימת המועמדים... הוא בן עשרים ואחת שנה ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת..."**.

5. הגבלת זכותה של רשימת מועמדים או של מועמד להיבחר לכנסת מתפרשת מעבר לגבולותיה היא, שהרי הגבלה כאמור מצרה אף את זכות הפרט לבחור, שהיא עצמה זכות יסוד חוקתית, המעוגנת בסעיף 5 לחוק-יסוד: הכנסת. וכך נכתב **בפרשת ניימן הראשונה**, בעמודים 263 - 264:

"מבחינת הבחור, יש בהגבלת הזכות להיבחר גם צמצום עקיף של חירות הביטוי, שהרי נשללת ממנו על-ידי כך היכולת להתחבר יחד עם אחרים לשם קידום השקפותיו ודעותיו, כפי שהמועמד המבוכר על-ידיו היה מציג."

6. הגבלת זכותם של מועמדים ורשימות מועמדים להתמודד בבחירות, הפוגעת בזכויות לבחור ולהיבחר, מהווה ניסיון לתת מענה ל"פרדוקס הדמוקרטי".

עמד על כך כבוד הנשיא ברק בפסק דינו בא"ב 11280/02 **טיבי נ' ועדת הבחירות לכנסת ה-16**, פ"ד נו(4) 1 (2003) (להלן: **עניין טיבי**), בקובעו כי ה"פרדוקס הדמוקרטי" משקף מתח הקיים בדמוקרטיה בין העיקרון הדמוקרטי של שוק חופשי של דעות, לפיו הזכות לכל רשימה ומפלגה, גם אם הן מבקשות לשלול את הדמוקרטיה או לפגוע בה, לבטא את דעותיהן ולהתמודד באופן שוויוני בבחירות, לבין זכותה של הדמוקרטיה להגן על עצמה (שם, בעמ' 14).

עוד ראו לעניין זה את דבריה של כבוד הנשיאה נאור בסעיף 7 לפסק דינה בא"ב 1095/15 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים נ' ח"כ חנין זועבי וא"ב 1096/15 ועדת הבחירות המרכזית נ' ברוך מרזל** (ניתן ביום 18.2.15; נימוקים מיום 10.12.15) (להלן: **עניין מרזל**).

7. מחשיבותן וממרכזיותן של הזכויות החוקתיות לבחור ולהיבחר לכנסת נובעת הזהירות הרבה, שבה יש לפעול, עת באים להגביל את הזכויות ולצמצמן.

על כן קבעה הפסיקה כי הטלת מגבלות על רשימה או על מועמד מלהציג את מועמדותם בבחירות לכנסת תיעשה אך במקרים חמורים וקיצוניים, וכי פירוש הוראות החוק המגבילות את הזכות להיבחר ייעשה בצמצום ובדוקנות, כפי שיפורט להלן.

א. המסגרת הנורמטיבית

8. סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, שכותרתו "מניעת השתתפות בבחירות", בנוסחו כיום, קובע:

"(א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע, אחד מאלה:

(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;

(2) הסתה לגזענות;

(3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל.

(א1) לענין סעיף זה, יראו מועמד ששהה במדינת אויב שלא כדין בשבע השנים שקדמו למועד הגשת רשימת המועמדים כמי שיש במעשיו משום תמיכה במאבק מזוין נגד מדינת ישראל, כל עוד לא הוכיח אחרת.

(ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.

(ג) מועמד יצהיר הצהרה לענין סעיף זה.

(ד) פרטים לענין הדיון בוועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט העליון ולענין הצהרה לפי סעיף קטן (ג), ייקבעו בחוק". [כל ההדגשות במסמך זה אינן במקור – הח"מ]

9. הפסיקה התייחסה בהרחבה לסעיף 7א(א) לחוק-יסוד: הכנסת. העקרונות הכלליים שנקבעו בפסיקה לענין פרשנות הסעיף, העוסק בפסילת רשימות מועמדים, נגזרו מחשיבותן העליונה של הזכויות הבסיסיות לבחור ולהיבחר לקיומו של משטר דמוקרטי.

לפיכך נקבע כי הפעלת הסמכות הקבועה בסעיף 7א(א) לחוק-יסוד: הכנסת, תעשה רק במקרים קיצוניים, וכי עילות הפסילה יפורשו בצמצום ובאורח דווקני. לענין זה, ראו: ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-12, פ"ד מב(4) 177 (1988) (להלן: **פרשת ניימן השנייה**).

10. העיקרים המנחים לצורך הפעלת סעיף 7א(א) לענין פסילת רשימה סוכמו על-ידי כבוד הנשיא שמגר **בפרשת ניימן השנייה** (בעמ' 196 לפסק הדין) ואומצו על-ידי כבוד הנשיא ברק **בעניין טיבי** (בסעיף 6 לפסק הדין). וכך קבע כבוד הנשיא ברק **בעניין טיבי**:

"כדי לקיים איזון עדין זה בין חלקי המשוואה, נקבעו על ידי בית משפט זה במספר פסקי דין מסקנות פרשניות, אשר לאורן יש ליישם את הוראותיו של סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת. פסיקה זו חלה על כל אחת מהעילות למניעת ההשתתפות בבחירות... בעניין זה ניתן להצביע על מספר אמות מידה פרשניות אשר נקבעו בפסיקה להפעלתו של סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, והמשקפות מגמה מצמצמת זו: ראשית, הפניה אל מטרותיה של רשימת מועמדים היא פניה אל "מאפיינים דמיננטים, הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות של הרשימה" (שם, שם).

"הסמכות שהוענקה בסעיף 7א אינה מיועדת לדברים שהיו שוליים ואשר השלכתם על המכלול הרעיוני או הביצועי איננה משמעותית ורצינית. הכוונה לתופעות... שהן בגדר מאפיינים דומיננטיים, הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות של הרשימה" (שם, עמ' 196). עניין לנו, איפוא, במטרות המהוות יעד "שליטי" (בלשונו של השופט מ' חשין בדיון בפני ועדת הבחירות לכנסת ה-16, שם, עמ' 612); שנית, מטרותיה הדומיננטיות והמרכזיות של הרשימה – ובאותה מידה מעשיו של מועמד לבחירות במסגרת רשימת מועמדים – נלמדות הן מהצהרות מפורשות שיש בהן היגד ישיר והן ממסקנות מסתברות המשתמעות באופן חד-משמעי (שם, עמ' 188); שלישית, לא די במטרות בעלות אופי תיאורתי. יש להראות כי רשימת המועמדים "פועלת למען מימוש מטרותיה ולשם הפיכתן מרעיון להגשמתן" (שם, עמ' 196; ראו גם פרשת בן-שלום, בעמ' 284). חייבת להיות "פעילות בשטח" אשר נועדה להוציא את מטרות הרשימה מהכוח אל הפועל. פעילות זו צריכה להיות חוזרת ונשנית. לא די בפעילות ספורדית. הפעילות צריכה לבוא לידי ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה (ראו פרשת יאסין, עמ' 66). אכן, הדמוקרטיה אינה נוקטת בפעולות כלפי מי שאינו נוקט בפעולות כלפיה. זוהי הדמוקרטיה המתגוננת, אשר אינה מונעת השתתפות בבחירות של רשימת מועמדים רק בשל מטרותיה של הרשימה, אלא מתגוננת כנגד מעשים המכוונים כלפיה. לבסוף, הראיות המבססות את המטרות והמעשים המביאים לידי מניעת השתתפות של רשימת מועמדים, או של מועמד בבחירות לכנסת, צריכות להיות "משכנעות, ברורות וחד-משמעיות" (פרשת ניימן השניה, עמ' 196; פרשת ניימן הראשונה, עמ' 250) "...

וכן ראו את פסק הדין בא"ב 1806/19 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף** (להלן: **עניין כסיף**), שם סיכמה כבוד הנשיאה חיות את ההלכה הפסוקה ביחס לרף הראייתי הנדרש לפסילת רשימת מועמדים או מועמד, כדלקמן:

"אמות המידה לעניין הרף הראייתי הנדרש"

16. לצד הפרשנות המצמצמת של עילות הפסילה הקבועות בסעיף 7א לחוק היסוד, הוסיפה הפסיקה וקבעה במהלך השנים שורה של אמות מידה מחמירות לעניין הרף הראייתי הנדרש לצורך התגבשות איזה מן העילות. אמות המידה הללו תוחמות את האפשרות לפסול רשימה או מועמד מלהתמודד בבחירות לכנסת למקרים מובהקים וקיצוניים בלבד בשל הזהירות המופלגת שאותה נוקט בית המשפט כנקודת מוצא בהקשר זה (עניין בל"ד, בפסקה 3; השוו לדבריו של השופט ש' לוין בעניין בן שלום, בעמ' 248; עניין כך, בעמ' 2). להלן תפורטנה בתמצית אמות המידה שהותוו בפסיקה לעניין הרף הראייתי הנדרש להתקיימות עילות הפסילה. אמות מידה אלה ברובן יושמו תחילה באשר לפסילת רשימות ולאחר תיקון חוק היסוד בשנת 2002 הן אומצו בהתאמה גם לעניין פסילת מועמד יחיד (ראו עניין טיבי; עניין זועבי הראשון ועניין זועבי השני), ואלו הן:

(-) **ראשית**, על מנת להכריע בשאלה האם אחד מהיסודות המנויים בסעיף 7א מתקיים במטרותיהם או במעשיהם של הרשימה או המועמד, יש להראות כי מטרה זו היא חלק מהמאפיינים הדומיננטיים של שאיפות הרשימה או המועמד או הפעילות שלהם וכי לשם קידום הם מבקשים ליטול חלק בבחירות (ראו עניין ניימן השני, בעמ' 187; וראו גם עניין טיבי, בעמ' 18; עניין בל"ד, בפסקה 4; עניין זועבי הראשון, בפסקה 14).

(-) שנית, יש להראות כי מטרות מרכזיות ודומיננטיות אלו נלמדות מהצהרות מפורשות ומהיגדים ישירים או ממסקנות מסתברות שמשמעותן ברורה וחד-משמעית (עניין ניימן השני, בעמ' 188; עניין טיבי, בעמ' 18; עניין בל"ד, בפסקה 4; עניין זועבי הראשון, בפסקה 14).

(-) שלישית, יש להראות שהרשימה או המועמד פועלים באופן אקטיבי להגשמת המטרות האמורות, וכי נעשתה פעילות שאינה ספורדית להוצאתן מן הכוח אל הפועל. נפסק כי אין די במטרות בעלות אופי תיאורטי ויש להצביע על פעילות שיטתית, חוזרת ונשנית, אשר "צריכה לבוא לידי ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה" (עניין ניימן השני, בעמ' 196; עניין טיבי, בעמ' 18; עניין בל"ד, בפסקה 4; עניין זועבי הראשון, בפסקה 14).

(-) רביעית, הראיות המבססות את המעשים או המטרות, אשר יש בהם כדי למנוע התמודדות בבחירות לכנסת, צריכות להיות "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" (עניין ניימן השני, בעמ' 188; עניין טיבי, בעמ' 18; עניין זועבי השני, בפסקה 34; השוו: עניין ניימן הראשון, בעמ' 250), ונדרשת "מסה קריטית" של ראיות בעלות אמינות גבוהה להצדקת הפסילה (עניין טיבי, בעמ' 43; עניין זועבי הראשון, בפסקה 14). נטל הראיה בעניין זה חל על הטוען לפסילת הרשימה או המועמד וספק המתעורר לגבי דיות המסכת הראייתית צריך לפעול נגד הפסילה (עניין ניימן השני, בעמ' 248-249; עניין כך, בעמ' 3).

11. עוד יוסף, כי בהתאם לפסיקת בית משפט נכבד זה, פרשנות עילות סעיף 7א היא צרה

ומצומצמת. ראו דברי כבוד השופט גרוניס בא"ב 9255/12 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת**

התשע עשר נ' זועבי (2015) (להלן: **עניין זועבי**), כדלקמן:

"מניעת השתתפותו של מועמד בבחירות לכנסת או מניעת השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות, נוסף ונזכיר, הם צעדים קיצוניים. על כן, התקבלה במשפטנו התפיסה לפיה ראוי שפרשנות העילות המנויות בסעיף 7א תהא צרה ומצומצמת, תוך דרישה ראייתית מחמירה, ותייחד למקרים חריגים ביותר בהם לא ניתן להתמודד בכלים הדמוקרטיים הרגילים. אכן, "מניעת השתתפותה של מפלגה בבחירות היא צעד קיצוני ביותר. הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות חוקתית מהמדרגה העליונה ביותר...כמובן, אין זו זכות מוחלטת, וככל זכות אחרת היא ניתנת להגבלה. עם זאת, ההגבלות המוטלות על זכות זו צריכות להיות מינימאליות, ועליהן להגן על אינטרסים חיוניים ביותר" (בג"ץ 5364/94 ולנר נ' יושב-ראש מפלגת העבודה הישראלית, פ"ד מט(1) 758, 800-801 (1995)). כפי שעמדנו בהרחבה לעיל, פרשנות מצמצמת זו עוברת כחוט השני בפסיקתו של בית המשפט העליון זה עשרות שנים, ויש לשמרה ביתר שאת שעה שעילות הפסילה עוגנו בחקיקה והותוו המבחנים ליישום סעיף 7א. פרשנות זו היא גם נגזרת של הכלים הנוספים המאפשרים לדמוקרטיה להתמודד עם כוחות המבקשים לפגוע בה מבפנים. **עצם העובדה שמועמד ראשי להתמודד בבחירות לכנסת אין משמעה כי משעה שנבחר ראשי הוא לעשות ככל העולה על רוחו. עדיין עומדת האפשרות לשלול חסינותו של חבר כנסת במקרים מסוימים, להעמידו לדין אם נמצא כי עבר עבירה פלילית, ולשלול את המשך כהונתו בכנסת אם הורשע בדין בעבירה שיש עימה קלון. אכן, האיזון בין ההגנה על הדמוקרטיה וההגנה על יסודותיה אינו פשוט. אך בעוד שעומדת לדמוקרטיה זכותה להגן על חיותה, עומדת לה גם החובה להגן על עקרונותיה היסודיים ביותר, ועל הזכות להיבחר, שהיא אחת הזכויות הבסיסיות המכוננות את המשטר הדמוקרטי עצמו.**"

א.1. שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית

12.12. סעיף 7א(א)(1) קובע כי רשימה או מועמד לא ישתתפו בבחירות לכנסת, אם מתקיימת בהם העילה של "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית". בעניין **טיבי** קבע כבוד הנשיא ברק כי לדיבור "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית" שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, יש ליתן פירוש מצמצם, שכן הוא נועד לצמצם את זכויות היסוד לבחור ולהיבחר (שם, בעמ' 19). במסגרת פסק דינה בעניין **כסיף**, סיכמה כבוד הנשיאה חיות את עילת הפסילה של רשימות ומועמדים הקבועה בסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת לעניין שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, כך:

13. "העילה הראשונה הקבועה בסעיף 7א(א)(1) לחוק יסוד: הכנסת עניינה מניעת השתתפות בבחירות של רשימת מועמדים או מועמד אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של המועמד לרבות בהתבטאויותיו משום שלילת קיומה של מדינה ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. בעניין **טיבי** נקבעו המאפיינים "הגרעיניים-המינימליים" של מדינת ישראל כמדינה יהודית וכן נקבעו המאפיינים ה"גרעיניים-המינימליים" שלה כמדינה דמוקרטית, ונקבע שפגיעה במאפיינים אלה היא זו העשויה להקים עילת פסילה מתוקף סעיף 7א(א)(1) לחוק היסוד. לעניין המאפיינים ה"גרעיניים" המעצבים את הגדרת מדינת ישראל כמדינה יהודית נקבע כי אלה כוללים את זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל שבה יהיה רוב יהודי; כי עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; כי סמליה וחגיגה של המדינה משקפים בעיקרם את המסורת היהודית, וכי מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשת הדתית והתרבותית של המדינה (עניין **טיבי**, בעמ' 22; השוו לעמדת השופט י' טירקל באותה פרשה בעמ' 101; ראו עוד עניין **זועבי השני**, בפסקה 66 ועניין **זועבי הראשון**, בפסקה 20; עניין **בל"ד**, בפסקה 6; והשוו: עניין **יאסין**, בעמ' 66; דבריו של השופט ש' לוינ בעניין **בן שלום**, בעמ' 248; ראו עוד אמנון רובינשטיין ורענן הר-זהב חוק-יסוד: הכנסת 64 (1993))."

13. באשר לעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית בע"ב 561/09 **בל"ד-המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18** (ניתן ביום 7.3.11) (להלן: **עניין בל"ד ורע"מ-תע"ל**), שבה כבוד הנשיאה ביניש וחזרה על קביעותיו של בית המשפט העליון ברע"א 2316/96 **איזקסון נ' רשם המפלגות פ"ד** (נ) 529 (1996) (להלן: **פרשת איזקסון**), שם נדונה לראשונה משמעות המונח "מדינת כל אזרחיה". בית המשפט העליון שב וחזר על שנקבע בהקשר זה בעניין **טיבי** כי "אם המטרה של היות מדינת ישראל "מדינת כל אזרחיה" מכוונת אך להבטחת השוויון בין האזרחים בתוך הבית פנימה, תוך הכרה בזכויותיו של המיעוט החי בתוכנו, אין בכך כדי לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. אם, לעומת זאת, המטרה של היות ישראל "מדינת כל אזרחיה" מכוונת ליותר מכך, והיא מבקשת לפגוע ברציונל המונח ביסוד הקמת המדינה, ובכך לשלול את אופייה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, כי אז יש בכך כדי לפגוע במאפיינים הגרעיניים והמינימליים המאפיינים את מדינת ישראל כמדינה יהודית" (פסקה 6 לנימוקי פסק הדין).

14. בעניין **טיבי** נדונה החלטת ועדת הבחירות לפסול את עזמי בשארה בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, שם נדרש אישור בית המשפט העליון לפסילה, וכן נדון ערעורה של רשימת בל"ד על פסילתה בעילה זו. ההתייחסות בפסק הדין לבשארה ולרשימת

בל"ד הייתה במאוחד, שכן עיקר הטענות כנגד פסילת בל"ד, התבססו על פעולותיו של ראש הרשימה דאז, בשארה, התבטאויותיו ותמיכת הרשימה בו. דעת הרוב הייתה, שלא לאשר את הפסילה של בשארה ולקבל את ערעורה של רשימת בל"ד.

בקשת הפסילה בעניין **טיבי** התבססה על התבטאויות רבות וגלויות של בשארה בראיונות, כתבות עיתונאיות, דברים שכתב, התבטאויות פומביות שונות, מצע המפלגה וכתביה, וכן על ראיות חסויות (אם כי בבית המשפט העליון טען היועץ המשפטי לממשלה, כי די בראיות הגלויות על מנת לבסס את עילות הפסילה).

בעניין **טיבי**, היועץ המשפטי לממשלה טען שבשארה ורשימת בל"ד דוגלים בהפיכת מדינת ישראל ל"מדינת כל אזרחיה", וזאת לא במובן הלגיטימי של שוויון בין אזרחי המדינה, אלא במובן של שלילת צביונה היהודי של המדינה, ובכלל זה ביטול החוקים המעניקים העדפה ליהודים, ובראשם חוק השבות, וכן ביטול הזיקה לתפוצות. עוד נטען, כי אין לקבל את הצגת הדברים על ידי בשארה כיעד רחוק ותיאורטי, וכי מדובר ביעד מרכזי ודומיננטי, שהרשימה ובשארה פועלים באופן ממשי להגשמתו. אף אם לא ננקטו צעדים לביטול חוקים או הושמעו הצהרות מסוימות בהליכי הפסילה, הרי זה מטעמים פרגמטיים. בהיעדר מבחן הסתברותי, נטען כי תנאי הפסילה מתקיימים.

כבוד הנשיא ברק, בדעת הרוב בעניין **טיבי**, נתן משקל רב להצהרותיו של בשארה בוועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט העליון, לפיהן, בין היתר, הוא מכיר בלגיטימיות של מדינת ישראל ושל זכות ההגדרה הלאומית המודרנית של העם היהודי, וקורא לביטול האפליה נגד אזרחיה הערבים. כבוד הנשיא ברק קבע כי אין בדבריו של בשארה משום שלילת הרוב היהודי במדינת ישראל, אין בדבריו משום שלילת מרכזיותה של השפה העברית כשפת המדינה, אין התנגדות לחגיה ולסמליה של ישראל כמשקפים את תקומתו של העם היהודי, ועל כן מעשיו של בשארה עולים בקנה אחד עם ההגדרה הגרעינית של מדינת ישראל כמדינה יהודית (עמ' 40 לפסק הדין).

בסיכום הדיון בעילה זו, בפסק הדין בעניין **טיבי**, קבע כבוד הנשיא ברק כי "לא הונחה בפנינו התשתית הדרושה כדי לשלול את המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית. אמת, גישתו באשר להיות מדינת ישראל "מדינת כל אזרחיה" מתקרבת באופן מסוכן לאפשרות השוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. עם זאת, אין בפנינו ראיות משכנעות, ברורות וחד משמעיות כי הגבול נחצה" (בעמ' 43 לפסק הדין). כאמור, באותה פרשה עמדו בפני בית המשפט, בנוסף למצע המפלגה, ראיות רבות וכבדות משקל, ושם גם ביקש היועץ המשפטי לממשלה את הפסילה, בין השאר בהתבסס על ראיות חסויות.

בעניין בל"ד ורע"מ-תע"ל, שבה כב' הנשיאה ביניש על שנקבע **בעניין טיבי** והוסיפה כך :

"דברים אלו מתאימים, ואולי ביתר שאת, לעניין שלפנינו בנסיבות שנוצרו, שכן לאחר שעיינו עיין היטב בכלל הנתונים שהונחו בפנינו, ובכלל זה במצעה של מפלגת בל"ד (שלא חל בו שינוי מאז פרשת בל"ד), מאמריו של ח"כ זחאלקה, האמירות השונות שיוחסו לו והתייחסותו לאמירות (שחלקן הוכחו על-ידו), לא מצאנו אף הפעם כי הראיות שהוצגו בפנינו במסגרת ההליך מוכיחות באופן משכנע, ברור וחד משמעי כי מפלגת בל"ד מבקשת לשלול את המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית. זאת ועוד - בנסיבות העניין אף מצאנו ממש בטענת היועץ המשפטי לממשלה לפיה מכלול הראיות שהוצגו בפנינו בהליך זה היה פחות מן המכלול שהוצג בפנינו בפרשת בל"ד, כך שאף מדרך קל וחומר לא הוכח בפנינו כי נתקיימה במפלגה עילת הפסילה הנזכרת. חרף זאת, ובדומה לרוח הדברים שביטא בית המשפט בפרשת בל"ד, אין להתעלם מכך כי גם הפעם נותר בליבנו ספק שמא הביטויים והעמדות שעלו מן החומר הם מהסוג המצביע על קרבה מטרידה ומדאיגה לרעיון של שליטת מדינת ישראל כמדינה יהודית. עם זאת, לאור קביעותיו - הכלליות והפרטניות - של פסק הדין בפרשת בל"ד, הראיות שהוצגו בפנינו למול הראיות שניצבו בפני בית המשפט בפרשת בל"ד, הדברים שעלו מתצהירו של ח"כ זחאלקה בפני ועדת הבחירות בערעור המונח לפנינו, ובהתחשב בנקודת המוצא לפיה במצב של ספק הרי שעליו לפעול לטובת החירות לבחור ולהיבחר (ראו: פרשת בל"ד, בעמ' 43; ע"ב 2600/99 אבנר ארליך נ' ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד נג(3) 38, 43 (1999) (להלן: פרשת ארליך)), לא מצאנו אף הפעם כי מסת הראיות שהוצגו בפנינו עלתה במשקלה ובעוצמתה כדי הרמה הגבוהה הצריכה לצורך הפעלת הסמכות הקבועה בסעיף 7א, וכי בראיות שהוצגו בפנינו היה כדי לחצות הגבול החד המשמעי הנדרש לצורך הוכחת עילת הפסילה". [ההדגשות אינן במקור].

15. עוד נבקש להפנות בעניין זה לדבריה של כבוד הנשיאה נאור בפסק דינה **בעניין זועבי**. וכך נקבע בסעיף 67 לפסק דינה :

"סבורני כי לא הוכח שיש באמירותיה ובמעשיה של זועבי כדי לשלול את מרכיבי הגרעיניים המינימאליים של מדינת ישראל כמדינה יהודית. **בפרשות טיבי ו-זועבי נקבע כי השאיפה לכינונה של מדינת כל אזרחיה והחתימה לסיום הכיבוש, אין משמעותן בהכרח שלילה של יסודותיה היהודיים של מדינת ישראל**. דומה שעניין זה אף לא עמד במרכזן של הבקשות שעומדות לדיון בפנינו עתה, ועל-כן די לעמדותי בדיון שנערך בהקשר זה בעניין זועבי (פסקאות 20-24; והשוו: עניין טיבי, בעמוד 43)".

2.א. תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל

16. עילת הפסילה שעניינה תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או ארגון טרור נגד מדינת ישראל, קבועה בסעיף 7א(א)(3) לחוק היסוד. ביחס לעילה זו, קבע כבוד הנשיא ברק **בעניין טיבי**, כי תמיכה במאבק מזוין נגד המדינה חורגת מהמסגרת הדמוקרטית, וכי הדמוקרטיה רשאית להתגונן מפניה. הוא הוסיף, כי ברור שניתן למנוע התמודדות של מי שהוא חלק מארגון טרור המנהל מאבק מזוין נגד המדינה, וגם מי שתומך במאבק זה. התמיכה יכולה להיות חומרית או פוליטית. עוד קבע כבוד הנשיא ברק, כי הדרישות הכלליות החלות לגבי כל עילת פסילה של רשימת מועמדים או מועמד, חלות גם על עילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(3) לחוק היסוד. לצורך הגדרת המונחים "מדינת אויב" ו"ארגון טרור", ניתן, לשיטתו של כבוד הנשיא ברק, להיעזר בהגדרות של ביטויים אלה בחקיקה הרגילה (עמ' 27-28 **בעניין טיבי**).

17. אף בעניין הבקשה לפסילה על פי העילה של תמיכה במאבק מזוין, ההתייחסות **בעניין טיבי** לבשורה ולרשימת בל"ד היתה במאוחד. במרכז הראיות עמדו שני נאומיו של בשורה בזכות "נצחוננו" של החיזבאללה על ישראל, האחד באום אל-פאחם, ביוני 2000, והשני בלבנון, ביוני 2001, בגינם הוגש נגד בשורה כתב אישום. ראיות נוספות באו להצביע על תמיכתו במאבק המזוין של ארגוני טרור פלשתיניים.

כבוד הנשיא ברק קבע **בעניין טיבי** כי לא שוכנע במידה הדרושה שבשורה תומך במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל. אמנם, ציין כבוד הנשיא ברק, כי אין להתעלם מן החומר הרב שהוגש לבית המשפט. עם זאת "אין בו כדי לקיים את ה'מסה' הראייתית הקריטית הנדרשת בעניין זה. אכן, לא נכחיש כי קיים ספק בליבנו. אך ספק זה צריך לפעול - במדינה דמוקרטית שוחרת חופש וחירות - לטובת החירות לבחור ולהיבחר." (שם, בעמ' 42-43).

18. בית המשפט העליון שב וחזר בהסכמה על דברים אלה אף במסגרת נימוקיו **בעניין בל"ד ורע"מ-תע"ל**. וכך נכתב בפרשה זו על-ידי כבוד הנשיאה ביניש:

"גם כאן, יפים הדברים שנאמרו בפרשת בל"ד לנסיבות העניין שלפנינו, ואף הם נלמדים מדרך קל וחומר. אמנם, גם הפעם הוצגו בפנינו ראיות המייחסות לחברי מפלגת בל"ד אמירות ומעשים - שחלקם הטרידונו לא מעט - ואשר יכול ואף מקימים על-פניהם בסיס לכאורי לקיומה של העילה. כך למשל, ניתן ללמוד מן החומר שהוצג בפנינו כי נציגי מפלגת בל"ד אינם מנותקים לחלוטין מקשר עם ארגון הטרור 'החזית העממית', שכן השתתפו בכנס של הארגון ונשאו בו דברים וכן ביקשו לערוך עצרת זכרון לזכרו של מנהיג הארגון בעבר - ג'ורג' חבש. מזאת ניתן אף להסיק לכאורה כי חלק מנציגי המפלגה מביעים תמיכה מסוימת - ולו עקיפה - בארגון.

בנסיבות העניין, ועל רקע החשיבות שבהגנה על הזכויות החוקתיות העומדות על הפרק בעומדן למול הראיות שהוגשו לוועדה, ובשים לב לעובדה כי רבים מן הדברים שיוחסו לחברי המפלגה התבססו על דיווחים עיתונאיים כפי שעלו מאתרי אינטרנט שונים, מצאנו אף הפעם כי יש לייחס משקל מכריע להצהרותיהם של חברי המפלגה. לכל זאת נוסיף את שהוזכר לעיל, כי כפי שציין היועץ המשפטי לממשלה, בכל מקרה חומר הראיות שהוצג בנסיבות שלפנינו פחות במידה ניכרת מן החומר שנפרש בפרשת בל"ד, שם כאמור לא מצא בית המשפט בסיס מספיק לפסילה (והשוו, בשינויים המחויבים, את האמור לעיל לקביעות בית משפט זה בפרשת בל"ד בכל הנוגע לראיות שניצבו בפניו במסגרת הבקשה לפסול את ח"כ טיבי מלהתמודד בבחירות מטעם מפלגת רע"מ-תע"ל, עמ' 49-51).

במצב דברים זה, סברנו כי חומר הראיות הקונקרטי שהוצג בפנינו בעניינה של מפלגת בל"ד אינו עומד במבחן הראייתי המחמיר הנדרש אף לצורך הוכחת העילה שעניינה תמיכה במאבק מזוין בארגון טרור."

19. וכך קבעה כבוד הנשיאה נאור בפסק דינה **בעניין זועבי**, בהתייחס לעילה זו של תמיכה במאבק מזוין:

"בעניין טיבי ציין הנשיא ברק בקשר לעילה זו כי: 'הדמוקרטיה רשאית למנוע את השתתפותן של רשימות מועמדים אשר נוקטות אלימות או תומכות באלימות כמכשיר לשינוי פני המשטר' (שם, בעמוד 26). לעניין זה הובהר, כי מובן שניתן למנוע את התמודדותם בבחירות של מועמד או רשימה שלוקחים בעצמם חלק במאבק מזוין נגד המדינה, או של רשימה או מועמד התומכים במאבק זה באמצעות תמיכה חומרית, פוליטית או אחרת. כאמור, על מאפיין זה להיות דומיננטי בשאיפותיה של הרשימה או המועמד, והוא נדרש לפעול להגשמתו באופן משמעותי ונשנה".

ובאופן ספציפי, בהתייחס לעניינה של זועבי, קבעה כבוד הנשיאה נאור:

"ההסברים שנתנה זועבי לראיות שהוצגו אכן מעוררים ספק ביחס לטענה כי במעשיה תומכת זועבי במאבק מזוין נגד מדינת ישראל (והשוו: עניין טיבי, שם). נזכיר, כי להוכחת עילה זו יש להביא ראיות חד-משמעיות, בעלות 'מסה' משמעותית, המעידות כי תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל היא מטרה דומיננטית של המועמד, אשר הוא פועל להגשמתה באופן קונסיסטנטי (והשוו: עניין בל"ד, פסקה 19). סברתי כי הראיות שהונחו לפנינו, על אף חומרן, אינן מאפשרות לקבוע ברמת ההוכחה הנדרשת כי זועבי תומכת במאבק מזוין. אין משמעות הדבר שאנו משתכנעים בהכרח מהסבריה של זועבי בדבר קריאתה להתנגדות בלתי אלימה ולמצור מדיני. משמעות הדברים היא רק שאיננו משוכנעים שזועבי תומכת בטרור, וזאת בשל הראיות שלפנינו. יש להזכיר גם, ומבלי שהדבר מצדיק את הדברים שנאמרו, את האופן שבו מגדירה זועבי את זהותה, ואת הקונפליקט שזהות זו יוצרת עבורה דווקא בעיתוי שבו נאמרו הדברים. יפים לעניין זה דבריו של חברי הנשיא גרוניס בעניין זועבי:

'חברת-הכנסת זועבי [...] רואה עצמה חלק מהעם הפלסטיני. חברת-הכנסת זועבי לא חלקה על כך שפעילותה מכוונת, בין היתר, לשינוי מצבו של העם הפלסטיני בעזה ובכלל. יחד עם זאת, נותר ספק האם פעילות זו כוללת גם תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור, במקרה זה החמאס' (שם, בפסקה 34).

74. ספק זה, בצירוף הפרשנות המצמצמת הנהוגה ביחס לעילות הפסילה המנויות בסעיף 7א לחוק, מטילים את הכף לעבר הזכות לבחור ולהיבחר ומניעת הפסילה. נזכיר, כי פסילת מועמדים היא אמצעי קיצוני, אשר יש לנקוט בו בנסיבות חריגות (והשוו: עניין טיבי, בעמוד 43).

75. אין להקל ראש בהתנהלותה ובאמירותיה של זועבי, שנאמרו בתקופה רגישה, בה עם ישראל כולו מאוחד בדאגה לשלומם של שלושת הנערים ולנעשה ברצועת עזה, וכאשר חלק נכבד ממדינת ישראל מצוי תחת איום הטילים (והשוו: עניין ועדת האתיקה, פסקה 39 לפסק דיני). חלק מהאמירות המיוחסות לה, ובתוך כך אמירותיה בעניינם של חוטפי הנערים והמאמר שכתבה אשר קורא להטיל מצור על מדינת ישראל וכן השתתפותה בחגיגות "ניצחון" לאחר סיום המבצע, חמורות הן, ואף מתקרבות הן מאוד לגבולותיהן של עילות הפסילה של סעיף 7א, אך הן אינן חוצות אותן (השוו: עניין ועדת האתיקה, פסקה 3 לפסק דינה של השופטת א' חיות). יחד עם זאת, הדברים שאמרנו בעניין זועבי, לפיהם מניעת השתתפות בבחירות לכנסת היא צעד קיצוני השמור למקרים חריגים שבחריגים, בהם השימוש בכלים הדמוקרטיים הרגילים איננו מספיק, נכונים גם עתה. ציינו שם כי במשטר דמוקרטי נהוגים גם כלים אחרים, מלבד פסילה מלהשתתף בבחירות, אשר נועדו להתמודדות עם מקרים שלא חצו את הגבול הקבוע בסעיף 7א, אך מאיימים לפגוע בדמוקרטיה מבפנים:

'עצם העובדה שמועמד רשאי להתמודד בבחירות לכנסת אין משמעה כי משעה שנבחר רשאי הוא לעשות ככל העולה על רוחו. עדיין עומדת האפשרות לשלול חסינותו של חבר כנסת במקרים מסוימים, להעמידו לדין אם נמצא כי עבר עבירה פלילית, ולשלול את המשך כהונתו בכנסת אם הורשע בדין בעבירה שיש עמה קלון' (שם, בפסקה 35 לפסק דינו של הנשיא גרוניס).

20. **ובעניין כסיף** סיכמה כבוד הנשיאה חיות את עילת הפסילה הקבועה בסעיף 7א(א)(3) לחוק-יסוד: הכנסת, כך:

13. "עילת הפסילה השלישית הקבועה בסעיף 7א(א)(3) לחוק היסוד עניינה תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל. עילה זו מבוססת על ההצדקה הרעיונית המרכזית לפסילת מועמדים ורשימות, קרי – התגוננות מפני מי שמבקש לשלול את עצם קיומה של המדינה או לפגוע ביסודות קיומה ובאופייה הדמוקרטי בדרך של מאבק מזוין (עניין זועבי הראשון, בפסקה 29). בעניין טיבי ציין הנשיא א' ברק בקשר לעילה זו כי: "הדמוקרטיה רשאית למנוע את השתתפותן של רשימות מועמדים אשר נוקטות אלימות או תומכות באלימות כמכשיר לשינוי פני המשטר" (שם, בעמוד 26; ראו עוד עניין זועבי השני, בפסקה 69). מניעת התמודדות מכוח עילה זו תתאפשר כמובן מקום שבו מועמד או רשימה נוטלים בעצמם חלק פעיל במאבק מזוין של ארגון טרור או מדינת אויב נגד המדינה וכן מקום שבו הם מעודדים מאבק כזה או תומכים בו תמיכה חומרית, פוליטית או אחרת (שם, בפסקה 69; ראו עוד עניין טיבי, בעמ' 27; עניין בל"ד, בפסקה 7; עניין זועבי הראשון, בפסקה 29). כמו כן, פסילת רשימה או מועמד מכוח עילה זו תתאפשר רק אם התמיכה היא במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור (עניין טיבי, בעמוד 27; ראו עוד עניין זועבי השני, בפסקה 69; להרחבה בסוגיה זו ראו גל וקרמניצר, בעמ' 16-19).

21. בשלב זה, ובשל הזיקה בין אופי הבקשה (פסילת מועמד) והעילה שבה עסקין (תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל), נבקש לעמוד על עיקרי פסק הדין שניתן בא"ב 852/20 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-23 נ' ח"כ יזבק** (9.2.20) (להלן: **עניין יזבק**).

22. בבחירות לכנסת ה-23 שובצה היבא יזבק במקום השמיני ברשימה המשותפת, כמועמדת לכנסת מטעם מפלגת בל"ד. במסגרת ההליכים לפני ועדת הבחירות המרכזית דאז, התבקשה פסילתה של יזבק כמועמדת בהתבסס על עילת הפסילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ועל עילת הפסילה שעניינה תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל.

23. בקשות הפסילה בעניינה כללו ראיות המתפרשות על תקופה בת שנים, כאשר עיקרן נלקחו מעמוד הפייסבוק הפרטי של יזבק. שניים מהפרסומים החמורים שנכללו בבקשות הם פוסט מעמוד הפייסבוק של יזבק בו שיתפה תמונה של המפגעת דלאל אלמוגרב, והוסיפה לה את הכיתוב (בתרגום מערבית): "דלאל אלמוגרב חיה 20 שנים ועשתה את כל זה. יבורכו נשות ההתנגדות (במקור - אלמקאומה)"; ופוסט נוסף בו שיתפה תמונה של המפגע סמיר קונטאר, כאשר בגוף התמונה ששיתפה נכתב בצבע אדום (בתרגום מערבית): "השהיד המוג'האד (הנאבק) סמיר קונטר", ובמקום אחר בתמונה בצבע שחור (גם בתרגום מערבית): "לא שבתי מפלסטין אלא כדי לחזור אל פלסטין". פוסט זה פורסם על ידה ביום בו חוסל קנטאר. במסגרת התצהירים שהוגשו מטעמה וכן בטור דעה שפירסמה בסמוך למועד הדיון לפני ועדת הבחירות, טענה יזבק כי היא מתנגדת לאלימות ולפגיעה בבני אדם. ביחס לפרסום של המפגעת אלמוגרב טענה כי הוא נעשה במסגרת ויכוח פוליטי על מעמד האישה, וכי הייתה מתבטאת אחרת בדיעבד. אשר לפרסום בעניין קנטאר טענה כי הוא מבטא התנגדות לאמצעי של חיסולים ממוקדים, ואין לראות בו תמיכה במעשיו של

קנטאר. ראייה עיקרית נוספת בעניינה של יזבק הייתה דבריה בריאיון טלוויזיוני, במסגרתו נשאלה על פרסומה בענייניו של סמיר קנטאר, וכן על פרסום נוסף בענייניו של אסיר ביטחוני שהורשע במסירת מידע הנוגע לרב אלוף גבי אשכנזי לארגון חזבאללה. במסגרת ריאיון זה נשאלה האם לגיטימי בעיניה, כחלק מההתנגדות לכיבוש, לפגוע בחיילים או לפגוע ברמטכ"ל. על כך השיבה יזבק כי "החוק הבינלאומי בעצמו מאפשר לעמים שהם תחת כיבוש לפעול למען שחרורם". נוסף על אלו הבקשות התייחסו לסרטון ששיתפה יזבק סרטון ביחס למפגע באסל אלערג', שנהרג לאחר שפתח בירי על כוחות משטרה שהגיעו לביתו כדי להביאו למעצר בגין מעורבות בתכנון פיגוע טרור. עוד ראיות שהוצגו בעניינה נגעו לשורה של פרסומים המתייחסים לאסירים ביטחוניים, לרבות כאלה שהורשעו בעבירות ביטחון חמורות. ביחס לפרסומים אלה טענה יזבק כי הם עוסקים בסוגיית האסירים ותנאי מאסרם, ולא בתמיכה באסיר פלוני או במעשיו.

24. לאחר שהתקיים דיון בבקשות, החליטה ועדת הבחירות (ברוב של 28 תומכים מול 7 מתנגדים) על פסילתה של יזבק מהתמודדות בבחירות. בהתאם לסעיף 63א(ב), פנתה ועדת הבחירות לקבל את אישורו של בית המשפט העליון להחלטתה.

25. בית המשפט העליון דחה את הבקשה לאישור פסילתה של יזבק, בדעת רוב של כב' השופטים ע' פוגלמן, י' עמית, ד' ברק-ארז, מ' מזוז ו-ע' ברוך כנגד דעתם החולקת של כב' הנשיאה א' חיות והשופטים נ' סולברג, ד' מיןץ ו-י' אלרון. בפסק הדין התעוררה מחלוקת עקרונית בין דעת הרוב לבין דעת המיעוט בשאלת העמידה ברף הראייתי הנדרש של "מסה קריטית". בעוד שדעת הרוב בחנה את כמות הראיות ביחס לכלל פעילותה של יזבק ולמשך הזמן שחלף, דעת המיעוט נתנה משקל לחומרת הראיות המרכזיות, וראתה בהצטברות יחד עם ראיות נלוות כיוצרת תשתית ראייתית רציפה.

דעת הרוב מצאה כי התשתית הראייתית שהוצגה בעניינה של יזבק לא עומדת ברף הראייתי הנדרש, בשים לב לכך שהוצגו פרסומים ספורים, לאורך תקופה בת שבע שנים, שלא מוכיחים כי התמיכה במאבק מזוין היא ממאפייניה הדומיננטיים של הפעילות של יזבק או של שאיפותיה, זאת גם אם שניים מבין הפרסומים קשים וחמורים במיוחד. דעת הרוב הדגישה כי המטרה הפסולה צריכה להיות יעד שליט של המועמד, ומשכך לא ניתן לראות בפרסומים ספורדיים לאורך שנים הוכחה לעניין זה. עוד ניתן משקל לכך שלא פורסמו על ידה התבטאויות דומות במהותן או בהריפותן בארבע השנים שקדמו למועד הגשת מועמדותה, וכן להבהרות מצידה.

מנגד, דעת המיעוט מצאה כי חומרת הראיות "מפצה" על מספרן, ויוצרת את המסה הקריטית הדרושה לשם מניעת התמודדותה של יזבק בבחירות. דעת המיעוט ראתה בשניים מהתכנים ככאלה שחומרתם כה גבוהה ומובהקת עד שדי בהם כשלעצמם כדי לעמוד ברף הראייתי הנדרש. כבוד השופט (כתוארו אז) סולברג וכבוד השופט מיןץ מצאו כי מעבר לראיות המרכזיות שהוצגו בפירוט לעיל, פרסומים נוספים של יזבק במסגרתם בירכה יזבק או גילתה תמיכה באסירים ביטחוניים שביצעו עבירות חמורות, מצטברים

לצד הראיות החמורות. לשיטתם יחד נוצרת תמונה עקבית, רציפה ושיטתית לאורך שנים, שמבססת כדבעי את הרף הראייתי הנדרש.

26. יצוין כי במסגרת פסק הדין נקבע כי אין להחיל מבחן הסתברותי ביחס לעילת הפסילה של "תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור", היינו אין לבחון לצורך התקיימות עילה זו את תוחלת ההתממשות של תמיכה זו.

ב. עמדת היועצת המשפטית לממשלה

27. כמפורט לעיל, בקשת הפסילה מבקשת לפסול את המשיב מהתמודדות לבחירות לכנסת וזאת בשתי עילות: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית; ותמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל.

28. הטענות בעניין שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית נשענות בעיקרן על אמירות של המשיב כי מטרת מפלגת בל"ד היא לקדם "מדינת כל אזרחיה" בישראל.

הטענות בעניין תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל נשענות בראש ובראשונה על מאמר שפרסם המשיב בשני אתרי אינטרנט בשפה הערבית בצהרי יום 8.10.23, שעליו נרחיב בהמשך, לצד ראיות נוספות אשר לפי הנטען מלמדות על תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל.

29. נתייחס ראשית לעילת הפסילה שעניינה שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, ולאחר מכן לעילת התמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל.

ב.1. עילת פסילה ראשונה – שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית

30. בבקשה מובאות מספר אמירות של המשיב, במסגרתן התבטא המשיב בדבר תמיכתו בקידום "מדינת כל אזרחיה", ומציין כי זו המטרה שלשמה מפלגת בל"ד הוקמה. באמירה האחרונה המצוטטת, מיום 28.6.26, נאמרו הדברים באופן ברור על ידי המשיב: "[...] אנחנו מנסים לשכנע בדרכים חוקיות שאנחנו חושבים שיש ניגוד, יש משהו לא תקין, לא עובד ב'הודית ודמוקרטית'. אנחנו מאמינים שישראל צריכה להיות מדינת כל אזרחיה".

31. כפי שתואר לעיל בהרחבה, בשים לב לפרשנות המצמצמת שניתנה לעילה "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית", יש להראות שלילה של מאפייניה הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית, אשר כפי שסוכם **בעניין כסיף** כוללים את "זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל שבה יהיה רוב יהודי; כי עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; כי סמליה וחגיגה של המדינה משקפים בעיקרם את המסורת היהודית, וכי מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשת הדתית והתרבותית של המדינה". בתוך כך, לתמיכה ברעיון "מדינת כל אזרחיה", נקבע בפסיקה כי "השאפה לכינונה של

מדינת כל אזרחיה והחתימה לסיום הכיבוש, אין משמעותן בהכרח שלילה של יסודותיה היהודיים של מדינת ישראל" (עניין **זועבי**, סעיף 67 לפסק דינה של כב' הנשיאה נאור).

32. בעניינו, אמירות המשיב חוזרות בעיקרן על המשנה הפוליטית של מפלגת בל"ד אשר עמדה לבחינה בפני בית המשפט העליון מספר רב של פעמים (וראו, בין היתר, עניין **טיבי**; עניין **כסיף**, בפסקאות 52-58 (ביחס לרשימת רע"ם-בל"ד); ע"ב 6668/22 **בל"ד נ' ועדת הבחירות המרכזית לבחירות לכנסת ה-25**), ולא נמצא כי בוססה תשתית המצדיקה פסילה מחמת שלילת מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, על מאפייניה הגרעיניים שפורטו לעיל.

33. זאת ועוד, בתצהירו, מפרט המשיב את עשר הנקודות שיתוו את דרכה של סיעת בל"ד ואת העבודה הפרלמנטאית, שאותה אימצה הלשכה הפוליטית של בל"ד בחודש יוני 2026, תחת הנהגתו (סעיף 3 לתצהיר). עיון בתכנית זאת מעלה כי אין בה רכיבים אשר הוגדרו בפסיקה ככאלה מבקשים לשלול את המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית. מעבר לכך, המשיב מצהיר כי הוא מתחייב להצהרות עבר שניתנו על-ידי מתמודדי בל"ד בעניין זה, ומתחייב לכבד ולקיים את הכללים שהוצבו בפסיקה בעניין (פסקה 24 לתצהירו). עוד יש לציין את הצהרת המשיב בדבר הכרתו בזכויות הקולקטיב היהודי-ישראלי במדינה (פסקה 12 לתצהירו).

34. בראי אמות המידה שהותוו בהלכה הפסוקה בעניין זה ממש, אין בבקשה דגן משום שינוי מהותי בתשתית שעמדה בפני בית המשפט בפרשות הקודמות, וזאת ביתר שאת בראי הצהרות המשיב בתצהירו – ומכאן שאין בבקשה כדי לבסס את עילת הפסילה האמורה.

2.ב. עילת הפסילה השנייה – תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל

35. כאמור לעיל, בקשת הפסילה ביחס לעילה זו נשענת על מספר אמירות ופרסומים של המשיב שעל פי הנטען מקימים עילת פסילה לפי סעיף 7א(א)(3) לחוק היסוד בדבר תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל.

36. ההתבטאויות והפרסומים שצורפו לבקשה כוללים התבטאויות קשות ושנויות במחלוקת. בתגובה זו נבקש להתמקד בראיות העיקריות והמובהקות לעניין עילת הפסילה. זאת, בראי האופן שבו פורשו ויושמו עילות הפסילה בפסיקת בית המשפט העליון, בצמצום ובדוקנות, תוך הקפדה על ראיות ברורות וחד-משמעיות, כאשר ספק פועל לטובת המועמד. כך גם, בראי הוראת חוק היסוד המתייחס במפורש לתמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל (כאשר תנאים אלה הם מצטברים).

בתוך כך, יצוין כי ביטויים מסוימים שהובאו כראיות בבקשה, **מקוממים וקשים**, אך אינם מקיימים לפחות אחד מן הרכיבים הללו (קרי: היעדר ראיה מפורשת לתמיכה במאבק מזוין, או היעדר ראיה מפורשת לתמיכה בארגון טרור), ולפיכך בהתאם לפסיקה אינם אמורים לבוא בגדרי התשתית הנדרשת לביסוס העילה, כפי שיפורט להלן.

עוד יצוין, כי על פי פסיקתו של בית משפט העליון, ככלל, פרסומים הנוגעים לענייניהם של אסירים ועצירים ביטחוניים, הגם שהם מעוררים קושי ועלולים להביע מסר של הזדהות עם אסירים שביצעו עבירות ביטחון חמורות, הרי שאין בהם **כשלעצמם** משום ראייה "חד-משמעית משכנעת וברורה" לתמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל, ככל שאין בהם משום הזדהות ישירה עם המעשים של האדם שאליו מתייחס הפוסט או קריאה לביצוע עבירות נגד מדינת ישראל (ראו, עניין **יזבק**, פסקה 19 לפסק הדין של כב' השופט פוגלמן וההפניה שם). בענייננו, על ראיות אלה נמנות לכאורה הראיות שיש בהן לפי הנטען משום תמיכה והזדהות עם אסירים ביטחוניים (ברחת האסירים מכלא גלבוע (סעיפים 111-113 לבקשה) ויתכן גם הפרסום המתייחס לאמו של המחבל כרים יונס (סעיף 92 לבקשה). בהקשר זה נפנה גם להבהרות המשיב בתצהירו (פסקה 20 לתצהירו).

37. לעומת זאת, ראייה רלוונטית שיש לתת אליה את הדעת, בראי אמות המידה שנקבעו בפסיקה, היא פרסום תמונותיהם של שלושה, שהם מחבלים שנהרגו בהיתקלות עם כוחות צה"ל, והכיתוב הנלווה לפוסט זה "תהילה וחיי נצח לשהידים הצדיקים של עמנו" (פסקה 90 לבקשה).

38. בתצהירו, התייחס המשיב לפרסום זה כדלקמן: "האמור בפסקאות 90-91 בבקשה הינו מוכחש ולא נכון. הפרסום שלי בפייסבוק היה נגד מדיניות החיסולים ולא היללתי אדם, ואת השמות המופיעים בפסקאות האלו אינני מכיר. ובכל מקרה אין שום אמירה שאני תומך במישרין או בעקיפין במאבק מזוין."

39. התייחסותו של המשיב לפרסום זה היא לקונית, וספק אם נותנת הסבר מניח את הדעת. כעולה מן הכתבה שצורפה לבקשה, התמונות שצורפו לפוסט הינן תמונות של שלושה מחבלים, שהשתייכו לגדודי חללי אל-אקצא של הפת"ח, אשר חוסלו בפעילות מודיעינית ומבצעית של כוחות הביטחון. הפוסט עצמו אינו כולל כל התייחסות ביקורתית ל"מדיניות החיסולים" או הסבר שממנו ניתן להבין כי זו תכלית הפרסום (ולא הזדהות עם השלושה) (ראו פסקה 6 לפסק הדין של כב' השופט מינץ בעניין **יזבק** (בדעת מיעוט)).

גם אם נניח כי האירוע מושא הפרסום עורר בשעתו שיח ביקורתי ביחס לפעילות כוחות הביטחון שבה חוסלו השלושה, הרי ש**ניסוח הדברים אינו מבטא את הדברים, והסברו של המשיב אינו נותן מענה למשמעות העולה מן הטקסט של הערכה וכבוד למחבלים.**

40. ועתה – לראייה המרכזית שבבסיס הבקשה, שגם לשיטת היועצת המשפטית לממשלה היא **הראייה הקשה והחמורה ביותר במסגרת בקשת פסילה זו.**

ב.2.א. מאמרו של המשיב מיום 8.10.23

41. ביום 8.10.23 בשעות הצהריים - כאשר היקף מעשי הזוועה שחוללו חמאס וארגוני טרור נוספים כבר נודעו לפחות במידה רבה; עת מחבלים עדיין היו מצויים ביישובי הדרום והתקיימה לחימה פעילה בתוך הארץ; שעה שבארץ התעורר חשש של ממש כי ייפתחו בקרוב חזיתות נוספות, בין היתר, באיו"ש וכי חיזבאללה עשוי לנצל את האסון ולהצטרף למערכה באופן מלא; כאשר האירוע כולו נמצא בשלבי התעצבות ועיני העולם לרבות מדינות ערב נשואות לכאן; ולרבים מאזרחי המדינה עדיין לא ידוע מה עלה בגורל יקיריהם, גברים, נשים וטף – פורסם המאמר הנדון פרי עטו של המשיב.

42. עסקינן במאמר שפורסם בשפה הערבית בשני אתרי חדשות. באחד האתרים, צורפה לפרסום קריקטורה של צללית של חייל צה"ל, המסמל את מדינת ישראל, אשר טילים חוצים את ראשו. המאמר כולל שבע תובנות ראשוניות שגיבש המשיב בעקבות אירועי השבעה באוקטובר. בשל חשיבות המאמר ומשקלו הסגולי ביחס לבקשה דנן, יובא להלן במלואו (בתרגום לעברית):

"קשה לכתוב כעת על האירוע האסטרטגי המתגלגל, שהחל ביום שבת בשעות הבוקר המוקדמות עם מערכת "מבול אל-אקצא". אולם כבר ברור שמדובר באירוע היסטורי בעל חשיבות במובן הצבאי, הפוליטי והאסטרטגי, ויהיו לו משמעויות, השלכות ותוצאות עם שוך אבק המערכה.

למרות זאת, הנה מספר הערות מהירות שניתן להרהר בהן כעת.

הראשונה שבהערות אלה היא החזרה על המילים הפתעה ומכת-פתע בכל כלי התקשורת, בכל השפות, ובפיהם של מספר גדול מאוד של פרשנים, וזאת אף שמה שאירע היה אמור שלא להפתיע איש. מה שאירע ומתרחש, עד לרגע זה, עולה בקנה אחד לחלוטין עם חוק הפיזיקה שכולנו מכירים – שלחץ רב מוביל לפיצוץ. עשרות שנות כיבוש, מצור, סיכול ממוקד של הנהגות, הרג יומימי של בני אדם וחילול כבודם, רכושם ומקומותיהם הקדושים של בני העם הפלסטיני – כל אלה אינם יכולים אלא להוביל לתגובה. ההפתעה האמיתית היא כושר העמידה של העם הפלסטיני עד שהגיע לנקודת הפיצוץ.

ההערה השנייה נוגעת למנטליות הגזענית הישראלית, הנוהגת בפלסטינים ובערבים בעליונות וביהירות איומה. והדבר הגרוע ממנטליות זו הוא הרגלתם של חלק מהערבים והפלסטינים לגזענות זו, השלמתם עמה והדו-קיום לצידה. כאילו חייו של אדם ישראלי שווים פי כמה וכמה מחייו של אדם פלסטיני. כאילו זכויותיו של האזרח הישראלי, חלומותיו ושאיפותיו – כולם לגיטימיים ומקובלים, אפילו אלה הנוגעים להתפשטות, להתנחלות, לכיבוש, להטלת מצור על מיליוני פלסטינים ולהרס חייהם באופן יומימי. ואילו זכותו של הפלסטיני לחיות בכבוד היא עניין מוזר ורחוק מן המציאות, כשם שזכותו לפעול להשתחררות מן הכיבוש, להסרת המצור, לשחרור ולהקמת מדינתו העצמאית. מנטליות גזענית זו, השיח המתנשא שלה וההשלמה עמה, הפשיטו את הפלסטיני מאנושיותו והפכו אותו אך ורק לפועל החולם לעבוד בישראל, ושאיפתו העליונה היא להצליח להשיג אוכל ושתייה.

[כותרת ביניים: ישראל וגורמי המודיעין שלה הם בני אדם כמונו. הם אינם יודעים הכול. כמו כן, ניתן למנוע מהם לחדור למדינותינו, למפלגותינו ולתנועותינו הפוליטיות.]

ההערה השלישית היא ההשוואה למלחמת אוקטובר 1973. מה שהתרחש רחוק מאוד ממלחמה זו, על כל משמעויותיה ומימדיה. כמובן שמרכיב ההפתעה משותף, אך החשוב כאן הוא שישראל ושירותי המודיעין שלה הם בני אדם כמונו. הם אינם יודעים הכול. כמו כן, ניתן למנוע מהם לחדור למדינותינו, למפלגותינו ולתנועותינו הפוליטיות – וזאת אם קיים הרצון ונתארגן באופן הנכון. יתרה מזו, אם עזה הקטנה והנצורה הצליחה לעשות זאת וברמה הזו, הרי שאחרים יכולים לעשות זאת באופן יעיל ופשוט יותר.

ההערה הרביעית נוגעת להשלכות של המתרחש על תהליך הנורמליזציה. מדוע הועלו כל כך הרבה שאלות בנוגע להשפעות מערכה זו על האפשרות לנורמליזציה עם סעודיה? עניין זה אכן מוזר! מה הקשר בכלל בין שני הדברים? האם נורמליזציה היא אינטרס עבור הפלסטינים, המשרת אותם ומקדם את ענייניהם בכל המישורים, או שמא היא אינה משרתת אותם אלא פוגעת בהם ובאינטרסים שלהם? האם אחד מתנאיה של הנורמליזציה הוא שהפלסטיני יהיה חלש, כנוע ונכנע לתכתיבים הישראליים בלבד? האם הפלסטיני החזק והמתנגד אינו זקוק לנורמליזציה?

[כותרת ביניים: על ההתנגדות לשתף את אש"ף על כל מרכיביו במסלול המדיני שהמערכה תפתח.]

ההערה החמישית נוגעת למנטליות הפוליטית הישראלית הגזענית ולמדיניות הנקם. נשיא ארצות הברית, ג'ו ביידן, ומספר גדול של ראשי מדינות נוספים, נתנו אור ירוק לישראל לנקום בכל עמנו בעזה ולזרוע הרס ללא דין וללא דיין. וכעת הכול ממתינים לנקמה הישראלית ביחס לעזה, לגדה, לירושלים ולפלסטינים של 48', מבלי אפילו להגדיר כמה דם פלסטיני והרס יספיקו לישראל ולממשלתה הפשיסטית כדי לחוש סיפוק. מדוע כל זה מותר לישראל? האם לפלסטיני יש אותה הזכות? ואם מדובר בפוליטיקה של אינטרסים, גזענות ומוסר כפול מצד מדינות המערב, מדוע אנו, הערבים והפלסטינים, מקבלים שיתייחסו אלינו בצורה שכזו?

ההערה השישית קצרה ופשוטה, לכל ה"דואגים" לפועלי עזה: מוטב שתמיכתכם בהם והבעת אהבתכם ודאגתכם כלפיהם תהיה באמצעות סיוע בבניית עזה ושיקומה, במקום בבנייתה של ישראל.

ההערה השביעית והאחרונה נוגעת לפירותיה המדיניים של מערכה זו. לאחר כל המאבק והקורבנות הצפויים במערכה הזו, וכדי שעזה, פלסטין והעם שלה יפיקו מכך תועלת באופן המיטבי, על ההתנגדות לשתף את אש"ף על כל מרכיביו בתהליך המדיני שהמערכה תפתח. כמו כן, עליה לשתף את המדינות הערביות החשובות והקרובות אליה כדי להשיג את ההישגים המיוחלים ואת הדרישות שברצונה להשיג. לשם כך נדרש בראש ובראשונה תיאום שיביא לסיום המערכה במינימום אבדות אפשרי ולהשגת היעדים. ניהול הנושא הזה ללא שיתוף האחרים, הן ברמה הפלסטינית והן ברמה הערבית, יאריך בהכרח את המערכה, יגדיל את האבדות ויקטין את האפשרות להשיג את היעדים המדיניים.

43. את האמירות שכולל המאמר והמסרים הקשים שעולים ממנו, המדברים בעד עצמם, יש להבין בהקשר של עיתוי פרסומו, שיש לו משמעות מיוחדת גם בבחינת תוכנם ומשמעותם של הדברים עצמם. דברים שנכתבו ופורסמו בסמוך לאחר אירועי השבעה באוקטובר, בעיצומם של האירועים, אינם יכולים להיקרא במנותק מן המציאות החריגה שבה פורסמו. מאמר זה פורסם, כאמור, ביום 8.10.23, יום לאחר פריצתה של מתקפה רצחנית של אלפי פעילי טרור שחדרו מרצועת עזה לשטח ישראל, וביצעו מעשי רצח וזוועה ביישובים, בבסיסים ובשטחים הפתוחים, בגברים, נשים, קשישים וטף, והכל במקביל לירי מאסיבי של רקטות ופצצות מרגמה לעבר ישראל. מתקפה רצחנית שבה נרצחו מאות אזרחים ואנשי

כוחות הביטחון, ונחטפו 251 אנשים לרצועת עזה. **מעשי זוועה שהדעת אינה סובלת והנייר לא יכול להכיל.**

44. זאת ועוד, ביום שבו פורסם המאמר, היממה שלאחר מתקפת הפתע של חמאס וארגוני הטרור מרצועת עזה, הייתה מדינת ישראל שרויה במצב של הלם ואבל לאומי, לצד לחימה פעילה על אדמתה, ושעה שכוחות צה"ל עדיין עסקו בטיהור מרחב עוטף עזה ממחבלים, כאשר אזרחים רבים בעוטף היו עדיין ספונים במרחבים המוגנים ממתינים לחילוץ על-ידי כוחות הביטחון. גורלם של רבים מן הנרצחים והחטופים לא היה ידוע.

לא למותר להזכיר כי בבוקרו של יום זה, בוצע ירי רקטי של ארגון חזבאללה מלבנון, והתגבר החשש להתלקחות גם בחזיתות נוספות ובהן החזית הצפונית וגזרת איו"ש.

45. זהו העיתוי שבו מצא לנכון המשיב לפרסם את מאמרו, ובו לא נכללה אף לא מילת גינוי אחת נגד המתקפה, ובכלל זה המעשים המזעזעים והנפשעים שארעו. המאמר פורסם בשעת שבר מן הקשות שידעה מדינת ישראל, כאשר המדינה ואזרחיה היו נתונים עדיין בעיצומה של המתקפה ובהשלכותיה המיידיות, וכוחות הביטחון נדרשו בעת ובעונה אחת להשיב את השליטה בשטח ולהיערך לאפשרות של התרחבות המערכה.

ויובהר כהקדמה להמשך: ברור לכל, כי כל תושב ישראלי שצרך חדשות בימים אלה היה מודע עוד ביום 7.10.23 לכך שאירע אסון לאומי בקנה מידה חסר תקדים, שכלל רצח וחטיפה של חיילים ואזרחים, נשים, קשישים וטף. זאת, גם אם מימדי האסון לא היו ידועים במדויק.

בנסיבות חריגות אלה, שתיקתו של המאמר ביחס לטבח ולמעשי הזוועה אינה נתון ניטרלי. בשתיקה זו, בפני עצמה, יש כדי להשליך על האופן שבו יש לקרוא את הדברים שנכתבו בזמן אמת ועל המשמעות שיש לייחס להם.

כמו כן, בהקשר זה יש ליתן את הדעת גם לכך שהמשיב אינו חוזר בו מן המאמר, אינו מסתייג מן האמור בו ואף אינו טוען כי הדברים אינם משקפים את עמדתו. טענתו היא, בעיקרה, כי יש לקרוא את הדברים בהקשר שונה מזה העולה מקריאתם הפשוטה, כחלק מתפיסה מדינית רחבה יותר שאותה הוא מבקש לקדם. משכך, אין מדובר בהבהרה שלפיה הדברים אינם מבטאים את עמדתו, אלא בניסיון ליתן לעמדה הרחבה שנפרשה במאמר פרשנות ומשמעות שונות מאלה העולות, על פניהן, מלשון המאמר ומנסיבות פרסומו.

46. עוד יש לציין כי אין מדובר בהתבטאות על דרך "ציוץ", "שיתוף" או אמירה ספונטנית, אלא **מאמר סדור** שחיבר המשיב, אשר דומה כי משקף תפיסת עולם שממנה נבע; זאת ועוד, לא מדובר בפרסום לפרסום מצומצם, אלא **פרסום בפלטפורמות תקשורתיות המכוונות לציבור הערבי, בארץ ובעולם.**

בצד האמור נוסף כי גם במועד הפרסום, המשיב אמנם לא היה חבר כנסת, אך גם לא היה אדם מן השורה, אלא יו"ר מפלגת בל"ד וח"כ לשעבר. בכך יש כדי להשליך על חומרנו של הפרסום, גם בהתעלם מן המבחן ההסתברותי שכבר אינו רלוונטי לבחינת העילה (ראו עניין יזבק לעיל).

47. לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, מבין כל הפרסומים שהוצגו בבקשה, המאמר מיום 8.10.23 מהווה ראיה כבדת משקל, מובהקת ומשמעותית – בהינתן תוכן המאמר, הקשר הדברים ומועד פרסומו – שלגביה מתקיימת עילת התמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל. קריאת המאמר מעלה שיש בו התייחסות אוהדת, ללא מילה של גינוי, ל"מערכה", תוך מתן דגש להישגיה ולפירות הפוליטיים שניתן לקצור ממנה.

כמו כן, אף משתמעת מהמאמר, למצער בקריאה פשוטה, מעין "קריאה" לעולם הערבי לפיה אם עזה הגיעה לכאלה הישגים בעניין מניעת החדירה המודיעינית, הרי שאחרים יכולים לעשות זאת באופן יעיל ופשוט יותר.

48. כאמור, בתצהירו, מבקש המשיב לטעון כי מבקשי הפסילה מנסים לייחס לדברים שכתב עמדות שאינן שלו, כאשר כוונתו היתה להזהיר מפני הימשכות המערכה בעקבות הטבח (פסקה 13 לתצהיר). המשיב טוען כי "פרשנות של מציאות איננה הצדקה שלה". ובעצם מבקש לטעון כי חלקים ממאמרו (תוך התייחסות קונקרטית לדברי המבוא ולהערה הראשונה) הן בבחינת אמירות פרשניות על המצב. עוד טוען המשיב, כי במאמרו ניסה לשכנע שיש לפנות לדרך מדינית ולא צבאית, ושם דגש על ההערה השביעית, שבה הוא מתייחס לצורך בשיתוף אש"ף והמדינות הערביות כדי לקדם מהלך מדיני לשם השגת הישגים, ולתיאום שיביא לסיום המערכה במינימום האפשרי של אבדות ולהשגת היעדים.

המשיב מבקש אפוא לקרוא את מאמרו, ככזה אשר שם דגש על המסר האחרון, שלשיטתו כולל קריאה להעתקה של המערכה מהמישור האלים אל המישור הדיפלומטי והפוליטי. וכך הוא טוען בתצהירו:

"ביקשתי בכך להפקיע את ניהול המצב מידי חמאס ולהעבירו לידי שחקנים אחרים – פוליטיים, דיפלומטים ומדינתיים כגון אש"ף – גורם מדיני לגיטימי שמדינת ישראל עצמה ניהלה איתו מגעים ארוכי שנים – ומדינות ערב, כמו מצרים ומדינות המפרץ – איתן ישראל שואפת, להצטרף, להשיג שלום ונורמליזציה. במילים אחרות, תכליתה של פסקה זו היא להדגיש את חשיבות ההעתקה של המערכה מהמישור האלים אל המישור הדיפלומטי והפוליטי, קרי למישור בלתי אלים. למעשה, הביקורת על מאמרי יצאה דווקא ממקורבי חמאס אשר התייחסו לקריאתי להעביר את הניהול לרשות הפלסטינית ולהוציא את חמאס מהמשחק הפוליטי. לכן ברור שאין בדבריי דברי הלל לחמאס ובוודאי אין בהם קריאה או תמיכה במאבק מזוין. נהפוך הוא. יש בו קריאה להפקעת ההנהגה מחמאס כדי לקדם מתווה מדיני-פוליטי."

לצד זאת, המשיב מוסיף ומצהיר כדלקמן :

"אני מודה כי במבט לאחור, היעדר התייחסות לפשעי מתקפת 7 באוקטובר במאמרי צורם לעין ושגוי. ראשית, לתומי סברתי שעשרות שנים של פעילות לקידום ערכים של דמוקרטיה, שוויון וצדק יעמדו לזכותי ודבריי לא יתפרשו כל כך רחוק מכוונתם. שנית, המאמר מופנה אל העולם הערבי ומבקש לשכנע בזהירות המתבקשת כי הפתרון הוא מדיני ולא צבאי וגם לא בידי חמאס. שלישית, והחשוב מכל, הדברים נכתבו בסמוך מאוד לאירועים ועוד בטרם התברר מלוא היקף הזוועה, בניסיון ראשוני להבין את הכאוס חסר התקדים שלתוכו שקעה מציאות חיינו בבוקר ה-7 באוקטובר. חשוב לי אישית להדגיש כי אילו ממדי הקטל היו נהירים לי בשעת כתיבת הדברים, אין צל של ספק שהייתי מגנה אותם בכל פה – כפי שאכן עשיתי בהזדמנויות אחרות, כמפורט לעיל."

לתגובת המשיב צורפה חוות דעת בעניין "הפרשנות הפוליטית למאמר" שחוברה על-ידי פרופ' אסעד גאנם מביה"ס למדעי המדינה באוניברסיטת חיפה. בחוות הדעת, מתייחס פרופ' גאנם למאמר ולפרשנותו, וטוען כי המהומה סביבו אינה מוצדקת: ראשית, השימוש במירכאות בכותרת ביחס לשם המתקפה ("טופאן אלאקצא" – מילולית: מבול אלאקצא) מעיד על ציטוט השיח הציבורי ולא על אימוץ הנרטיב; שנית, המאמר נכתב כיממה בלבד לאחר האירועים, טרם התבררו מלוא ממדיהם ותוצאותיהם; ולבסוף, התהיות והניתוחים הראשוניים שהועלו בו לגבי נסיבות המתקפה והשלכותיה מקבילים לחלוטין לדיונים, להשערות ולביקורת על הכישלון המודיעיני והמדיני שרווחו מאז ועד היום בקרב מומחים, מקבלי החלטות והציבור בישראל ובעולם.

49. גם אם המשיב מבקש לטעון כי האמירות במאמרו הן בבחינת אמירות "פרשניות", ספק רב אם יש בכך כדי לשנות את התמונה הכוללת העולה מקריאת המאמר כמכלול ובהקשר שבו פורסם. המאמר לא רק נעדר הסתייגות מן הטבח וממעשי הזוועה שבוצעו במסגרתו, שממדיהם כאסון לאומי היו ברורים ביום פרסום המאמר ועוד קודם לכן, גם אם לא במלוא היקפם; בה בעת הוא כולל שורה של אמירות אשר בהצטברותן ועל רקע עיתוי פרסומן מגבשות אצל קורא המאמר רושם שכותב המאמר מדגיש את היתרונות הגלומים באירוע ההיסטורי של השבעה באוקטובר, בלשונו של המשיב. יתרה מכך, גם התצהיר וגם חוות הדעת אינם נותנים מענה "בדיעבד" לדברים הבאים :

ביחס להערה השלישית של המשיב במאמר, המתייחסת לכישלון המודיעיני, המשיב לא מסתפק בחיווי דעה פרשני, אלא כולל אמירה קונקרטית ומפורשת, כי אפשר למנוע מן המודיעין הישראלי לחדור "למדינותינו, למפלגותינו ולתנועותינו הפוליטיות – וזאת אם קיים הרצון ונתארגן באופן הנכון. יתרה מזו, אם עזה הקטנה והנצורה הצליחה לעשות זאת וברמה הזו, הרי שאחרים יכולים לעשות זאת באופן יעיל ופשוט יותר" (הדגשה הוספה – הח"מ). הנה כי כן, דומה כי המשיב מבקש לצייר מסקנה אופרטיבית מאירועי השבעה באוקטובר ולהנחיל לאחרים, וזאת יום אחד לאחר שבעה באוקטובר, והיא כי ניתן לאמץ את "ההצלחה" של עזה במניעת הגישה של המודיעין הישראלי אל המתרחש בה, ולשחזר אותה בהקשרים נוספים, שלא מובהר מה נכלל בהם. וכאמור מאמר זה נכתב בשפה

הערבית, ועל פי המשיב עצמו מיועד לקהל קורא ערבית בארץ ובעולם. על אף הקושי המיוחד שבאמירה זו ספציפית, בתצהירו של המשיב אין התייחסות לעניין זה. בחוות הדעת ישנה התייחסות רק לחלק הראשון של ההערה, ללא התייחסות כלשהי לפן האופרטיבי שמובא בסופה.

מעבר לכך, אין בתצהיר תשובה מספקת לעצם פרסום המאמר, בעיתוי שבו פורסם, להלך המחשבה הניכר בו – המשקף לכל הפחות הבנה ולגיטימציה למתקפה, וכן חידוד היתרונות הגלומים בעיניו באירוע הנורא, אם לא מעבר לכך.

למעשה, ההסבר העיקרי שניתן בתצהיר ובחוות הדעת לאופן ניסוח הדברים הוא כי "המאמר מופנה אל העולם הערבי ומבקש לשכנע בזהירות המתבקשת כי הפתרון הוא מדיני ולא צבאי וגם לא בידי חמאס". וחשוב מכל (כך לדברי המשיב), משום ש"הדברים נכתבו בסמוך מאוד לאירועים ועוד בטרם התברר מלוא היקף הזוועה, בניסיון ראשוני להבין את הכאוס חסר התקדים שלתוכו שקעה מציאות חיינו בבוקר ה-7 באוקטובר". עוד מוסיף המשיב כי "חשוב לי אישית להדגיש כי אילו ממדי הקטל היו נהירים לי בשעת כתיבת הדברים, אין צל של ספק שהייתי מגנה אותם בכל פה – כפי שאכן עשיתי בהזדמנויות אחרות, כמפורט לעיל" (פסקה 17 לתצהירו).

התייחסות אחרונה זו מעוררת כאמור תמיהה. שהרי, כבר בשבעה באוקטובר, היה ברור לכל כי מדובר במתקפה רצחנית רחבת היקף. גם המשיב בפתח מאמרו התייחס למימדיה חסרי התקדים של המתקפה. לפי פרסומים רשמיים מאותה העת, היה ידוע כי ישנם (לפחות) מאות קורבנות בנפש, חיילים ואזרחים חטופים, לצד מצבי לחימה פעילים במוקדים רבים בעוטף עזה. מעבר לכך, פרסומים מזוועים ומחרידים לרבות תמונות וסרטוני וידאו הציפו את הרשתות החברתיות ואת אתרי התקשורת הממוסדת בארץ ובעולם כבר בשבעה באוקטובר. גם אם היקפה המדויק של המתקפה הרצחנית לא היה ידוע, ותמונת המצב הייתה מעורפלת, קשה להלום את ההסבר שנתן המשיב.

בלשון אחר, הטענה לפיה הדברים נכתבו בטרם התבררו "מלוא היקף הזוועה" ו"מימדי הקטל", אינה מובנת שלא לומר מיתממת. ביום שבעה באוקטובר כבר היה ברור כי מדובר במתקפה רצחנית, בקטל חסר מעצורים ובמימדים נרחבים של גברים, נשים, קשישים וילדים.

המשיב אף לא הבהיר בתשובתו האם לאחר שלכאורה התבררה לו היקף הזוועה ביקש מן המפרסמים להסיר את מאמרו או לתקנו, כדי להבהיר את מה שלשיטתו היה טעון הבהרה. כן יצוין כי המשיב אף לא התייחס בתצהירו לקריקטורה שצורפה למאמר.

ב.2.ב. הצהרות המשיב בגנות הטבח והתבטאויותיו נגד אלימות ומאבק מזוין

50. לאחר שעמדנו על חומרת המאמר, ועמדנו על התייחסות המשיב לנטען לגביו, נפנה לבחון את האמירות וההתבטאויות הנוספות שהביא המשיב בתצהירו, בגנות הטבח בפרט, ונגד אלימות ומאבק מזוין.

51. בתצהירו, המשיב מפנה להתבטאויות נוספות שלו, בגנות הטבח, ומצהיר כי "כאדם המחויב באופן עמוק לעקרונות האוניברסליים של זכויות אדם, אני מתנגד באופן הנחרץ ביותר לשימוש באלימות כדרך פוליטית ואני מתנגד לפגיעה בחיי כל אזרח או אדם באשר הוא וללא קשר לזהותו האתנית, הלאומית או הדתית." עוד הוא מוסיף, כי "עמדה עקרונית זו השוללת אלימות ופגיעה בבני אדם בעינה עומדת גם – ואף ביתר שאת – אחרי הטבח שבוצע על ידי חמאס ב-7 באוקטובר ביישובי עוטף עזה, העומדת בניגוד מוחלט לכל תפיסת עולמי כאדם וכמנהיג פוליטי". המשיב מפנה למאמרו מאתר "שיחה מקומית" מיום 1.11.23 שבו כתב כך :

"ללא ספק, ב-7 לאוקטובר 2023 התבצעו מעשים ופשעים חמורים ביותר על ידי חמאס כנגד אוכלוסייה אזרחית בישראל. כל פגיעה בחיי חפים מפשע, בגופם, ברכושם ובנפשם איננה יכולה להיות מקובלת בשום חברה אנושית. זכותו הלגיטימית של העם הפלסטיני למאבק נגד הכיבוש, המצור ומשטר האפרטהייד לא יכולה להצדיק פגיעה כלשהי באוכלוסייה אזרחית."

זאת ועוד, המשיב מפנה בתצהירו לאמירות ופרסומים שלו שבהן הוא מביע קריאה להפסקת האש, יציאה ממעגל האלימות ולפתרון מדיני (פסקאות 7-11 לתצהירו). בדברי הסיכום לתצהירו, כותב המשיב כך :

"מתקפת חמאס ב-7.10.2023 כוונה כלפי כל מי שחי במרחב שאני חלק ממנו. האיום שנשקף מהטילים שנורו מעזה על הבתים ביפו סיכן גם אותי ואת בני משפחתי. חברי הקרוב מעוז ינון איבד את הוריו יעקב ובלהה זכרם לברכה שנרצחו באכזריות בטבח. עמרי רם זכרו לברכה, אחיינה של חברתי אסנת טרבלי שצועדת איתי יחד שנים בפעילות הפוליטית המשותפת שלנו, נרצח יחד עם מאות משתתפי מסיבת הנובה. עשרות אזרחים ערבים נהרגו ונפצעו ביום הנורא הזה, וחלקם נחטפו לעזה. היעלה על הדעת שאני תומך בטבח או חלילה מברך על מעשים נפשעים הללו?"

52. עוד מתייחס המשיב בתצהירו לעמדותיו התומכות בהסדר מדינה, והמתנגדות לאלימות ולמאבק מזוין – דברים אלה נאמרים גם במאמר שפרסם בעברית, אך גם בהתבטאויותו בתקשורת הערבית אליהם הפנה.

53. יצוין כי בהתאם להלכה הפסוקה, במסגרת שקילת בקשת הפסילה, יש לתת משקל להצהרותיו של המשיב (עניין **יזבק**, פסקאות 9 ו-20-23 לפסק הדין של כב' השופט פוגלמן ופסקה 7 לפסק הדין של כב' השופטת ברק-ארז; עניין **טיבי**, בעמ' 65; עניין **כסיף**, בפסקה 2 לפסק הדין של כב' השופט הנדל).

ב.2.ג. לגופה של בקשת הפסילה

54. מוקד השאלה המשפטית שמתעוררת נוגע למתח שבין החומרה המיוחדת המשתקפת מן המאמר, על רקע חריגותם הקיצוניות של אירועי ה-7.10 ועיתוי הפרסום במהלך יום הקרבות השני, לבין אמות המידה שעד כה הוכרו בפסיקה ככאלה שמגבשות עילת פסילה.

55. כפי שטוען המשיב, התשתית הראייתית בעניינו אינה תואמת את המתכונת המלאה שעד כה הוכרה בפסיקה, ככלל, כתשתית מספקת לפסילה. הפסיקה הדגישה את החובה להראות כי מדובר במסה קריטית של ראיות ברורות וחד-משמעיות, שמהן נלמד מאפיין דומיננטי של פעילותו של המועמד וכי מדובר **בפעילות חוזרת ונשנית**; עוד נקבע בפסיקה כי כל ספק ביחס לדיות התשתית הראייתית – פועל לטובת המועמד. במקרים שבהם מועמדים נפסלו בעבר, ופסילתם אושרה על-ידי בית המשפט העליון, היה מדובר בתשתית ראייתית רחבה מאוד וארוכת שנים, אשר לימדה על פעילות שיטתית ועקבית לקידום המטרה הפסולה, באמצעות עשרות אמירות ואף מעשים.

56. **לצד זאת, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, הפרסום מושא הבקשה טומן בחובו חומרה מיוחדת, ונסיבות מעין אלו – בפרט בראי הקיצוניות של אירועי השבעה באוקטובר – טרם נדונו בפסיקה.**

זאת, לנוכח השילוב בין העדר הסתייגות במאמר מהמתקפה הרצחנית; המסרים של המאמר הנראים על פניהם כמתן לגיטימציה למתקפה הרצחנית והתמקדות בפירות שניתן להפיק ממנה; הדגשה כי בראי הצלחתה של עזה הקטנה והנצורה, אחרים עשויים אף להיות יעילים יותר בהיבטי ההסתרה המודיעינית, והיעדר כל התייחסות לחלק זה של המאמר בהסברים המאוחרים שניתנו; וכל זאת בשים לב לעיתוי הפרסום הרגיש, לרבות החשש מהתלקחות זירות נוספות תוך פנייה לקוראי ערבית בארץ ובעולם; כמו גם העובדה שמדובר בפרסום כתוב וסדור, להבדיל מהתבטאות ספונטנית.

במצב דברים זה, למצער לעת הזו, מהפרסום בעיתוי ובהקשר שבו פורסם עולה מסקנה כי אין מדובר אך ב"פרשנות" או הבעת עמדה מדינית, אלא – למרבה הצער – בתמיכה במאבק מזוין של ארגון הטרור נגד מדינת ישראל.

57. על כך יש להוסיף, כי התייחסותו המאוחרת של המשיב למאמר היא כאמור בחלקה מיתממת, וכן **לקונית וחסרה**. הסתייגותו המרכזית של המשיב מתייחסת כאמור לכך שלא גינה בתוך המאמר את הטבח, וזאת – לדבריו – משום שבעת הפרסום לא היו ברורים לו מימדי האסון. אולם, הטענה לפיה בעת כתיבת המאמר טרם היו ידועים למשיב ממדי האסון, אינה יכולה כאמור לעמוד, והדברים פורטו לעיל. הסבר זה – לאו הסבר הוא, והעובדה שאירע אסון רצחני הייתה ברורה לכל. מעבר לכך, מה בין הבנת מימדי האסון לבין גינוי מתקפה מזוינת ורצחנית של ארגוני טרור על מדינת ישראל?

כמו כן, המשיב נמנע מלהתייחס בתצהירו או בחוות הדעת באופן קונקרטי לסוף ההערה השלישית במאמרו, על החומרה המיוחדת הגלומה בה כמתואר בהרחבה לעיל.

בנוסף, למקרא הבהרותיו מתקבל לכאורה הרושם שהגינוי המאוחר של המשיב למתקפה ולטבח מתייחס לפגיעה באזרחים בלבד, להבדיל מפגיעה בחיילים. למותר לציין, כי "תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל" מתייחסת הן לאזרחים והן לחיילים, ופגיעתו של חמאס בחיילים היא מאבק מזוין של ארגון טרור במדינת ישראל לכל דבר ועניין.

לצד זאת, בראי פסק הדין בעניין יזבק, נדרשת התייחסות מפורטת יותר לפרסום משנת 2022 של תמונות המחבלים בצירוף הכתובת "תהילה וחיי נצח לשהידים הצדיקים של עמנו" כמפורט לעיל, אשר טרם ניתנה.

58. **במצב דברים זה, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, בהתייחסות שמסר המשיב לבקשה אין כדי להניח את הדעת כי מאמרו לא שיקף הבעת תמיכה במאבק מזוין בישראל, בעיתוי שאין חמור ממנו. בנסיבות אלה, על ועדת הבחירות לבחון בכובד ראש את בקשת הפסילה, בראי התשתית העובדתית ואמות המידה שנקבעו בפסיקה, לרבות תגובת המשיב, הצהרותיו המאוחרות למאמר, הדברים שימסור במסגרת הדיון בפני הוועדה, ויתר הנתונים הצריכים לעניין החסרים לשם גיבוש מסקנה.**

היום, י"א בתשרי תשפ"ז

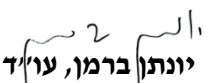
22 בספטמבר 2026

נעם נורקין בלוב, עו"ד

עוזרת ראשית במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

מיה ציפון, עו"ד

עוזרת ראשית במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

יונתן ברמן, עו"ד

סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה